

WSTĘP

i OKUPACJA

← początek II wojny światowej → koniec II wojny światowej

1939 — 1945

POKOLENIE KOLUMBÓW

- „Kolumbowie. Rocznik 20.” - Roman Bratny : książka o wojennych losach młodych Polaków, którzy podczas wojny mieli ok. 20 lat i stracili swoje życie na ołtarzu ojczyzny
- uważa się, że pokolenie urosło 20. wypełniło wskazania Świętego z „Testament mój”
- najbardziej znani : Krzysztof Kamil Baczyński i Tadeusz Różewicz

CZAS APOKALIPSY SPEŁNIŁ SIĘ

- poczucie, że nastąpił zapowiadany przez przedwojennych katastrofistów kryzys cywilizacji i ludzkości
- „Pokolenie” - Krzysztof Kamil Baczyński : rzeczywistość wojenna w konwencji kosmaw sennego, apokaliptycznej wizji - obraz aukadii zderzony z wojną

"Testament mój" ~ Juliusz Słowacki

-> + testament poetycki: poeta stojąc w obliczu śmierci, dożyłem z wami, cierpiałem i płakałem z wami, nigdy mi, kto szlachetny, nie był obojętny, Dziś was rzucam i dalej idę w cień - z duchami - A jak gdyby tu szczęście było - idę smętny.

Nie zostawiłem tutaj żadnego dziedzica
Ani dla mojej lutni - ani dla imienia; -
Imię moje tak przeszło jak błyskawica
I będzie jak dźwięk pusty trwać przez pokolenia.

Lecz wy, coście mnie znali, w podaniach przekazcie,
Żem dla ojczyzny sterzał moje lata młode;
A póki okręt walczył - siedziałem na maszcie,
A gdy tonął - z okrętem poszedłem pod wodę...

Ale kiedyś - o smętnych losach zadumany
Mojej biednej ojczyzny - przyzna, kto szlachetny,
Że płaszcz na moim duchu nie był wyżebrany,
Lecz świetnościami dawnych moich przodków świętny.

Niech przyjaciele moi w nocy się zgromadzą
I biedne moje serce spalą w aloesie,
I tej, która mi dała to serce, oddadzą -
Tak się matkom wypłaca świat - gdy proch odniesie...

Niech przyjaciele moi siądą przy pucharze
I zapiją mój pogrzeb - oraz własną biedę:
Jeżeli będę duchem - to się im pokażę,
Jeśli Bóg mię uwolni od męki - nie przyjdę...

Lecz zaklinam - niech żywi nie tracą nadziei
I przed narodem niosą oświaty kaganiec;
A kiedy trzeba - na śmierć idą po kolei,
Jak kamienie przez Boga rzucone na szaniec!...

Co do mnie - ja zostawiam maleńką tu družbę
Tych, co mogli pokochać serce moje dumne;
Znać, że srogą spełniłem, twardą bożą służbę
I zgodziłem się tu mieć - nieplakaną trumnę.

Kto drugi tak bez świata oklasków się zgodzi
Iść... taką obojętność, jak ja, mieć dla świata?
Być sternikiem duchami napelnionej łodzi,
I tak cicho odlecieć - jak duch, gdy odlatą?

Jednak zostanie po mnie ta siła fatalna,
Co mi żywemu na nic... tylko czoło zdobi;
Lecz po śmierci was będzie gniotła niewidzialna,
Aż was, zjadacze chleba - w aniołów przerobi.

pożegnanie ze światem

- charakter elegijny, żalobny
- podmiot wyusza przekonania o swoim wyjątkowym statusie poety, podkreśla samotność na literę być skazany ze zycia i po śmierci (żal, gnój)

heroiczny wrozek patriotyzmu

- narażenie poświęcenia dla ojczyzny (ojczyzna jako tonący statek "Kazania sejmowe" P. Skampi) odwołuje się do heroicznego wrota patriotyzmu
- poeta wzywa się do potomnych, by chwycili, wzrastali światło idei narodowej, oddawali życie za ojczyznę

- dwoisty status podmiotu: 1) zwykły człowiek - żegna się ze światem i najbliższymi, dokonuje wroczonych z życiem, wygłasza prośby dotyczące pogrzebu 2) wieszcz / powoak mówca o tym, co się wydarzy

PEŁNY MAJRAŁOWE
 testament / wzmianki / poeta wieszcz / wzmianki na postawie / poeta wzmianki / okupacji / okupacji / okupacji
 egipskie / monumentalne / patriotyzm / epityf / polski / młodzieńcy w nrocie węgry / młodzieńcy w nrocie węgry / młodzieńcy w nrocie węgry
 "stawić sobie pomnik" (stawić sobie pomnik) (stawić sobie pomnik)

"Pokolenie" ~ Krzysztof Kamil Baczyński

↳ manifest pokolenia Kolumbów

Wiatr drzewa spienia. Ziemia dojrzała.
Kłosa brzuch ciężki w górę unoszą
i tylko chmury - palcom lub włosom
podobne - suną drapieżnie w mrok.

Ziemia owoców pełna po brzegi
kipi sytością jak wielka misa.
Tylko ze świerków na polu zwisa
głowa obcięta strasząc jak krzyk.

Kwiaty to krople miodu - tryskają
ściśnięte ziemią, co tak nabrzmiała,
pod tym jak korzeń skręcone ciała,
żywcem wtłoczone po ciemny strop.

Ogromne nieba suną z warkotem.
Ludzie w snach ciężkich jak w klatkach krzyczą.
Usta ściśnięte mamy, twarz wilczą,
czuwając w dzień, słuchając w noc.

Pod ziemią drążą strumyki - słychać -
krew tak nabiera w żyłach milczenia,
ciągną korzenie krew, z liści pada
rosa czerwona. I przestrzeń wzdycha.

Nas nauczone. Nie ma litości.
Po nocach śni się brat, który zginął,
któremu oczy żywcem wykłuto,
którem kości kijem złamano;
i draży ciężko bolesne dłuto,
nadyma oczy jak bąble - krew.

Nas nauczone. Nie ma sumienia.
W jamach żyjemy strachem zaryci,
w grozie drażymy mroczne miłości,
wasne posągi - żli troglodyci.

Nas nauczone. Nie ma miłości.
Jakże nam jeszcze uciekać w mrok
przed żaglem nozdrzy wężących nas,
przed siecią wzdętą kijów i rąk,
kiedy nie wrócą matki ni dzieci
w pustego serca rozpruty stąk.

Nas nauczone. Trzeba zapomnieć,
żeby nie umrzeć rojąc to wszystko.
Wstajemy nocą. Ciemno jest, ślisko.
Szukamy serca - bierzemy w rękę,
nasłuchujemy: wygaśnie męka,
ale zostanie kamień - tak - głaz.

I tak staniemy na wozach, czołgach,
na samolotach, na rumowisku,
gdzie po nas wąż się ciszy przeczotła,
gdzie zimny potop omyje nas,
nie wiedząc: stoi czy płynie czas.
Jak obce miasta z głębin kopane,
popielejące ludzkie pokłady
na wznak leżące, stojące wwyż,
nie wiedząc, czy my karty iliady
rzeźbione ogniem w błyszczącym złocie,
czy nam postawią, z litości chociaż,
nad grobem krzyż.

◦ apokaliptyczny obus wojennej
katastrofy w letoczym bytno "lipięca
szaloscia" natura przeobraza się w pre-
usajający kosmos

◦ podmiot wotacja **ecizje pełne gnawy**

◦ podmiot utożsamia się → **zaimeli**
"my"
↳ **liczba**
mnoga

◦ pokolenie ewentualnie wypalone przez:
ecopemą rzeczywistość, wszechobecne **uś**,
śmierć i słuch

◦ **ecallus** z buonią w ujęciu upodabnia
ech do bohaterów romantycznych

◦ **skazani na rozglade**

+ uapizm
pokolenia
Kolumbów

▷ **patos**, **płynność obusarowania**, **dyskusyjność** (tole uporządkowa-
nego, logicznego wywodu i kilkuluotne powtorenie "nas nauczone")

~~OKUPACJA~~

- tema: epizody, wysiedlenia, eksterminacja elit, Tapanki
- podziemne życie: podziemny uniwersytet, tajne komplety (mieszkania, nauczyciele + uczniowie), duch nauki nie został zniszczony, speltalile tekstualne - sztuki z upeutrow womantylidw (Michiewicz, Stowacki, Norwid) litowe formo- ecaly swiatopoglad młodego pokolenia czesca niewoli e byly moralnym wspawciem dla podziej miedziej, literatura polska została zakazana → pisarze publikowali dzieła pod pseudonimami (K.K. Baczyński = Jan Bugaj, Czesław Miłosz = Jan Szuwó)
- obozy

~~HOLOKAUST~~ = zagłada 6mln europejskich Żydów

- literatura epdli pieców: „Zdążyć przed Panem Bogiem” Hanna Kull, „Campo di Fiori” Czesław Miłosz

~~CZŁOWIEK ZLAGROWANY~~ ⇒ Tadeusz Borowski

(więzień obozu koncentracyjnego)

- zdegradowany tyłko do swoich potrzeb i instynktów
- myśli o tym, jak przeżyć
- musi wyrec się wspomnień i wadliwych ucwó, bo jeśli za bardzo się nim poświęci, to zwanuje
- tlumi w sobie wadliwe oduchy litości
- tualetuje innych instumentalnie
- dostosowuje się do zasad obowiazujacych w obozie
- musi wolubowac z funkcjonalnościami SS, aby zdobyć lepszą pracę lub dodatkową porcję jedzenia

Taki postawa budziła dylematy moralne i jest źródłem fundamentalnego pytania o gusnice ciowicreńsawa.

- > opowiadanie "Dzień na Hawmenzach" Tadeusza Głowackiego: Żyd Belen i Padele
- > "Inny świat" Gustawa Heulingsa - Gurdzińskiego: Kostylew i neumatou

Odwrócony dekalog

- kierował się nim cyfrowi zagubieni
- umożliwił prerzucie w obozie
- należało ucieszać się do wrota, które w czasie pokoju są naganne

LITERATURA

Powstałe działa przez maksymie "Interna silens Musae"
 i choć niektórzy twierdzą, (podczas wojny milkną muzy)
 że świat dotarł do limesu, to słowo pisane przeważa ten
 (katakstufizm) duchowy okres.

Czy jest możliwa poezja po Oświęcimiu?
 ~ Theodor Adorno

Pytanie, które stało się motywem przewodnim sztuki po Apokalipsie.

= Czy po okresie nocy, klęski moralnej cywilizacji, Holokautu i depopulacji ideałów humanistycznych, cywilizacja ma jeszcze prawo tworzyć sztukę? -> Tworzenie poezji w takim momencie jest barbarzyństwem. Bardziej wymowna będzie cisza nad mogiłami.

~ Theodor Adorno

LITERATURA OKUPACYJNA

- ▶ reagująca na bieżące wydarzenia
temat obawy podstawowych
wartości - walka o wolność
- ▶ przywołująca wzorce kultury:
budzące patriotyzm, głoszące
pochwałę heroizmu żołnierskiego
- ▶ eluzująca wojnę w konwencji
katechetycznej: spełnienie rozpo-
wiadanej w dwudziestolecu
międzywojennym roli kultury
i cywilizacji
- ▶ przedstawiająca dylematy
etyczne

LITERATURA O TEMATYCE WOJENNEJ

- ▶ eluzująca otoczenie w sytuacjach
skrajnych: pytania o odpowiedzial-
ność za czyn, zachowanie godności
- ▶ prezentująca bohaterów, wyda-
żenia w sposób uwznioślony lub
realistyczny: heroizacja = ideali-
zacja / deheroizacja = bez upię-
knień lub patosu
- ▶ literatura faktu (pauza
literaturna): pamiętniki, wywiady,
raporty / reportażystki zapis
wrażeń ze świadkami tych
skrajnych wydarzeń, aby
ocalić historię i przetrwać
przynajmniej pokolenia przed wojną
II wojny ś. / „Zdorzyc przed Panem
Bogiem” Henryk Kwaśnik i „Medaliony
Zofii Natkowskiej (medalion koja-
wany ze zdjęciem niepublika-
cyjnym foto
europejski los danego bohatera)
- ▶ postępująca się metoda beha-
wioralna w opisie człowieka:
detale zewnętrzne, wywód, zachowanie
bez zagłębiania w myśli i psychikę
→ Tadeusz Borowski „Opowiadania”

▶ ulosująca rzeczywistość za pomocą symboliki onirycznej: rzeczywistość jako kosmos senny

▶ przybierająca osobisty ton

▶ stanowiąca uroschuneli z doświadczeniami egojennymi

Popularne motywy

- ① spełnienie apokalipsa → „Poludenie” K.K. Baczyński
- ② uciepienie → „Poludenie” K.K. Baczyński
„Inny świat” G. Heiling-Gudwiński
- ③ egoizm
- ④ Holokaust → „Zdażyć przed Panem Bogiem” H. Kuall
- ⑤ exaltacja → „Inny świat” G. Heiling-Gudwiński
- ⑥ miłość → „Pożegnanie z Marią” T. Bouwalski
- ⑦ bohaterstwa śmieć → „Zdażyć przed Panem Bogiem” H. Kuall
- ⑧ kłam i gwałt → „Opowiadania” T. Bouwalski
- ⑨ epideki cłowieku → „Opowiadania” T. Bouwalski
„Inny świat” G. Heiling-Gudwiński